

Täysistunto

Tiistai 11.10.2022 klo 13.59—16.44

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 209/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Ministeri Ohisalo, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.00 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on tänään hallituksen esitys jätelain muuttamisesta, ja tämä esitys koskee kahta muutosta.

Ensimmäinen muutos koskee jätehuollon järjestämisvastuun siirtoa osana sote-uudistusta. Jätelakiin esitetään siirtymäsäännöstä, jolla säilytetään kolmen vuoden ajan kunnan vastuu järjestää hyvinvointialueilla syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuolto.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Ohisalo, hetkinen. — Pyydän hiljaisuutta salissa. Keskitytään tähän ministerin esitykseen. — Olkaa hyvä.

Tämä kolmen vuoden siirtymäkausi takaa hyvinvointialueille riittävän ajan varautua ja valmistautua jätehuollon järjestämisvastuuseen ja toteuttaa tarvittavat kilpailutukset. Hyvinvointialue voi halutessaan kuitenkin myös irtautua kunnan järjestämästä jätehuollosta aiemmin, jos se ilmoittaa asiasta kunnalle puoli vuotta etukäteen. Tällä esityksellä varmistetaan hallittu yhdyskuntajätteen jätehuollon vastuun siirto osana sote-uudistusta. On välttämätöntä, että hyvinvointialueet voivat keskittyä sote-uudistukseen liittyvien ydintehtäviensä hoitamiseen alueiden toiminnan käynnistyessä vuodenvaihteessa. Siirtymäaika takaa kaikille jätealan toimijoille mahdollisuuden varautua tuleviin jätehuollon vastuumuutoksiin ja sopeuttaa toimintaansa niiden mukaiseksi.

Arvoisa puhemies! Toisena muutoksena esitetään, että kunnallisen jätehuollon toimijan ulosmyyntiraja säilyy kymmenessä prosentissa, kun se muutoin laskisi hankintalain mukaiseen viiteen prosenttiin vuodesta 30 alkaen. Tämä esitys toteuttaa suoraan hallitusohjelman kirjausta ja säilyttää nykyisellään kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden mahdollisuudet tarjota jätehuollon palveluja markkinaehtoisesti ilman riskiä sidosyksikköaseman menettämisestä. Kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden markkinaehtoisesta toiminnasta liikevaihto on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 107/2022 vp

vuosina 17—19 ollut keskimäärin 5—7 prosenttia kokonaisliikevaihdesta. EU:n laajuisesti yleinen ulosmyyntiraja sidosyksiköille on hankintadirektiivin sallimat 20 prosenttia, ja Suomessa tehdyt ratkaisut poikkeavat tästä yleiseurooppalaisesta linjasta.

Jätehuollon pitkäaikaiset investoinnit edellyttävät, että lainsäädäntö on ennakoitavaa. Pysyvä kymmenen prosentin ulosmyyntiraja vakauttaa jätehuollon toimintaympäristöä ja varmistaa, että jätehuoltokapasiteettia on saatavilla kaikenlaisissa tilanteissa kaikenlaisille jätteille ja että kuntien jätelaitosten jätteenkäsittelykapasiteetti on tehokkaassa käytössä. Esimerkiksi vapaan kapasiteetin myyminen väliaikaisesti ulkopuolelle sujuu varmemmin, ja näin kapasiteetti on täydessä käytössä. Näistä syistä esityksestä on etua niin ympäristön kannalta kuin kuntalaisillekin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä. — Edustaja Soinikoski poissa. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

14.03 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Tästä lakiesityksestä moni taho on lausunut mielipiteitä, ja muun muassa Suomen Yrittäjien mukaan vaikutuksia pienyrittäjiin tai markkinoiden toimintaan ei ole tässäkään lakiesityksessä huomioitu tarpeeksi hyvin. SKALin, siis Suomen kuljetusalan liiton, mukaan julkisen sektorin yrittäjien ei ylipäättään ole tarpeen olla markkinoilla, joilla yksityisen sektorin kilpailu toimii. EK:n mukaan korkeampi ulosmyyntiraja ei edistä kilpailun tasapuolisuutta. Osa yksityisistä toimijoista ja niiden edustajista katsoi, ettei lakimuutokselle löydy riittävästi tukea Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksestä. Moni arvioi, ettei tarvetta muutokselle ole siksi, että kunnalliset jäteyhtiöt ovat nykyisin kaukana sidosyksikkörajasta.

Yksityiset toimijat pitävät lakiesityksen kiertotalouden edistämistavoitteen perusteluja puutteellisina. Ympäristöteollisuus ja -palvelut ry:n mukaan näyttö kiertotalouden edistämisestä puuttuu. Myös vaikutusten arviointia pidetään ylipäättään puutteellisena, eli vaikutusten arvioinnissa on keskitytty jätelaitoksille aiheutuviin vaikutuksiin, mutta vaikutukset yksityiseen sektoriin on käsitelty täysin puutteellisesti.

Tässä on pitkä lista, mitä luettelini, ja toivon, että ministeri vastaa näihin arviointeihin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

14.05 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Me kulutamme neitseellisiä luonnonvaroja enemmän kuin maapallo kestää, ja siksi tarvitsemme kaikki keinot tämän kulutuksen vähentämiseksi. Toisin kuin itse ajattelemme, emme Suomessa kaikilta osin ole vielä kiertotalouden mallioppilaita, vaikka paljon hyvää jo tapahtuukin.

Aiemmin tällä kaudella hyväksytyn jätelain tavoitteena on vauhdittaa merkittävästi kiertotaloutta ja helpottaa kotitalouksien mahdollisuuksia kierrättää. Tavoitteena on lisätä jätteiden hyötykäyttöä, vähentää päästöjä ja luoda Suomeen uusia työpaikkoja. Jätealalla on oma merkittävä roolinsa kiertotalouden vauhdittamisessa eli jäteraaka-aineiden mahdollisimman tehokkaassa kierrättämisessä ja uusiokäytössä, ja tällä kentällä kunnalliset jätetalon toimijat tekevät tärkeää kehittämistyötä erityisesti kotitalousjätteiden keräämisen ja hyödyntämisen parissa.

Nyt käsittelyssä olevalla jätelain muutoksella kunnallisten jätehuollon toimijoiden ulosmyyntiraja pidettäisiin kymmenessä prosentissa myös vuoden 2030 jälkeen tai siitä alkaen sen sijaan, että se laskettaisiin viiteen prosenttiin. Tässä tavoitellaan ministerinkin perään-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 107/2022 vp

kuuluttamaa pitkäjänteisyyttä. Tämä muutos on perusteltu kunnallisten jätealan toimijoiden toiminnan kehittämisen ja siten myös kiertotalouden vauhdittamisen kannalta.

Sote-uudistukseen liittyen on todella tärkeää varmistaa, että tehtävien siirtyessä hyvinvointialueiden vastuulle eri toimijoilla on riittävästi aikaa varautua muutoksiin ja hoitaa tarvittavat kilpailutukset siten, että jätehuollon järjestämiseen ei tule katkoksia tai ettei jouduta turvautumaan epätarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

14.07 Mari Holopainen vihr: Jätteen määrän vähentämisellä ja kiertotaloudella suitsitaan luonnonvarojen ylikulutusta. Tämä lainsäädäntö on erittäin keskeinen tulevaisuudessakin, ja sitä tulee jatkuvasti uudistaa. Hyvä, että tällä kaudella on saatu jätelainsäädäntöä eteenpäin, tällaisia pienempiä askeleita ja vähän isompia, mutta on varmasti niin, että meidän täytyy jatkuvasti seurata, onko tehty tarpeeksi. On vielä tiettyjä aukkoja, joita tulisi jatkossakin korjata ja hyvin herkästi olla myös kuulolla, minkälaista valmistelua EU:n päässä tehdään. Tämä on keskeistä lainsäädäntöä kiertotaloustavoitteiden saavuttamiseksi, ja siinä täytyy lähteä siitä, että kaikki materia, mikä on suinkin mahdollista saada kiertämään, todellakin voidaan laittaa kiertämään. Se on se lähtökohta, jonka pohjalta täytyy tehdä töitä ja uudelleen käyttää, ja myöskin toki sitten materiasta saadaan uusia käyttötarkoituksia. On niin, että vaikka tässä muutetaan tämän toimialan rakennetta ja siellä joku saattaa olla häviämässä, jonkun bisnes muuttuu, niin kaiken tämän lainsäädännön pitää lähteä siitä, että me yritetään suitsia luonnonvarojen ylikulutusta. Se on se lähtökohta tässä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

14.08 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Täällä kollegat ovat tuoneet esille sen, kuinka tämä lainsäädäntö on tietenkin tarpeellinen kiertotalouden kannalta, ja totta kai me tarvitsemme toimivaa jätelainsäädäntöä. Mutta ehkä ne haasteet liittyvät ennen kaikkea siihen, että alalla on sekä julkisia että yksityisiä toimijoita, ja siihen, millä tavalla tämä tasapaino, tehokkuus voidaan varmistaa, kuitenkin niin, että jätehuoltomaksut pysyvät kohtuullisena. Tässä on myöskin aika isoja alueellisia eroja.

Tuossa edustaja Östman toi aiemmin esille muutamia huomioita, mitä muun muassa yrittäjäkentästä on tähän lainsäädäntöön esitetty. Itse nostaisin esille sen, että kun tässä on nyt kysymys jätehuollon järjestämisestä nimenomaan hyvinvointialueille ja hyvinvointialueet ovat pinta-alaltaan ja tietenkin asukasmäärältään kohtuullisen suuria, niin silloin, kun tämä koskettaa vaikkapa nyt sosiaali- ja terveydenhuollon erilaisia asumisyksiköitä tai vaikka ruuanvalmistusyksiköitä tai vastaavia ja niiden jätehuoltoa, niin silloin puhutaankin jo aika lailla suurista määristä jätteitä.

Meillä nyt on nähty hyvinvointialueille siirtymisissä, että meillä aika monet toimijat ovatkin muodostuneet näille hyvinvointialueille in-house-periaatteella, eliikkä siellä on taustalla julkinen omistaja. Ja kun in-housella on samalla tavalla kuin tässä lainsäädännössä mahdollisuus — tai itse asiassa tässä lainsäädännössä annetaan vielä se viisi prosenttia lisää tähän ulosmyyntimahdollisuuteen, in-housella on se viisi prosenttia ulosmyyntimahdollisuutta — niin se itsessään horjuttaa jo kilpailuneutraliteettia tuolla alueella, koska suu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 107/2022 vp

ri julkisen tahon toimija pystyy tulemaan tarjoamaan sillä volyymilla myöskin yksityisille samoja palveluita liittyen vaikka siivoukseen tai ruokahuoltoon tai vastaavaan.

Nyt olisinkin ministeriltä kysynyt: millä tavalla pystytään huolehtimaan siitä, että meillä ei muodostu jätepuolelle saman tyyppistä toimijaa, joka sitten pystyy tällä suurella volyymillaan myöskin yksityisen puolen toimijoita ja kilpailuneutraliteettia häiritsemään sillä tavoin ja tulemaan vakavaksi kilpailijaksi hyvinvointialueitten kohdalla?

Meidän täytyy muistaa, että kun hyvinvointialueet starttaavat, niin meillähän ei tällä hetkellä ole varsinaista kokemusta siitä, miltä näiden eri toimintojen, muun muassa näitten tukitoimintojen ja vastaavien, järjestäminen alkaa näyttää, mutta nyt kuitenkin suurimmalla osalla hyvinvointialueita erilaiset tukitoiminnot ovat menneet in-house-yhtiöihin. Jos ministeri haluaa myöskin yleisesti kommentoida sitä, onko tämä nyt ollut sitten ylipäättänsä koko tämän sotelainsäädännön tarkoitus, että niin suuret in-house-yhtiöt tällä hetkellä toimivat näissä erilaisissa tukitoiminnoissa? [Sinuhe Wallinheimo: Juuri näin!] Tässä on suuri vaara, että tämän jätekuljetuksen osalta saattaa tapahtua samoin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

14.11 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Hyviä puheenvuoroja.

Toisin esille sen, että keskustelimme reilu viikko sitten jätelaista ja sen muutostarpeista. Perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtaja Tavio jätti lakialoitteen, johon liittyen toivoisin nyt, että valiokunta pohtisi, tulisiko tämä yhdistää nyt, kun jätelaki on auki. Elikä lakialoitteen tarkoituksenahan oli muuttaa jätelakia siten, että biojätteen kompostoinnista ei tarvitsisi jatkossa ilmoittaa kunnan jätehuoltoviranomaisille, vaan se tehtäisiin kyselytutkimuksin, kuten EU-direktiivi, joka tässä pohjalla on, edellyttäisi. Puhumme paljon täällä eduskunnassa siitä, että byrokratiaa pitäisi vähentää ja hallinnon taakkaa, [Sinuhe Wallinheimo: Juuri näin!] mutta joka viikko kuitenkin teemme uusia ja tarpeettomiakin tehtäviä ja sellaisiakin, kuten tässäkin, että EU-direktiivi ei sitä edes edellytä.

On hienoa, että ihmiset kompostoivat, ja näinhän on tehty kautta aikojen jo puutarhajätteistä lähtien, mutta ehkei ole nyt ihan tarpeellista tämä ilmoitusvelvollisuus, koska jos ajatellaan vaikka kotikompostointia, niin tuskinpa nyt on kauhean oleellista, että niitä kananmunankuoria tai kahvinpuruja sitten valvotaan. Pyydän todella valiokuntaa miettimään, josko tämän epäkohdan nyt poistaisi tässä samassa yhteydessä. Valiokunnallahan on mahdollisuus yhdistää lakialoitteita hallituksen esitykseen.

Oli hyvä, että edustaja Essayah otti esille nuo jätemaksut. Monet kuntapoliitikot, jotka ovat mukana näistä jätemaksuista päättämässä eri yhteisöissä, voisivat miettiä nyt tätä taakkaa: siellä on kiinteistövero, on jätemaksua, nyt on sähkölaskut kovat, ja ihmisten ostovoima on todella koetuksella, ja tämä on yksi osa sitä, että aina pikkuisen ja pikkuisen hiutetaan laskuja ylöspäin ja joka päivä ihmisillä on vähemmän ja vähemmän rahaa.

Mutta kun täällä on valiokunnan jäseniä paikalla, niin toistan vielä: yhdistäkää tämä perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtaja Tavion lakialoite, niin saadaan tuo epäkohta korjattua tässä käsittelyssä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

14.14 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on jätelaki täällä käsittelyssä, ja sitä nyt esitetään muutettavaksi koskien yhdyskuntajätehuollon järjestämistä sosiaali- ja ter-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 107/2022 vp

veydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen yhteydessä sekä koskien jätelain sidosyksikkösääntelyä. Tämä jätehuolto on siitä erikoinen juttu, että vasemmistohallitus sosialisoi näitä jätteitä. Tämä on ihan käsittämätön... [Timo Heinonen: Ja keskusta pönkittää!] — Mutta keskustahan on siellä vasemmistohallituksessa, edustaja Heinonen. [Timo Heinonen: Ja Hoskonen on viimeinen keskustalainen!] On ihan käsittämätöntä, että näitä vivutetaan koko ajan julkiselle toimijalle. Tämä ei millään tavalla ole hyväksyttävää. Tiedätte, että jätehuolto on perinteisesti ollut aikaisemmin yksityisten yritysten huomassa, ja kaikilla ihmeen keinoilla oikeasti heikennetään jätehuollon kierrätysprosenttia. Aikaisemmin minäkin vein kaikki muovit jonnekin jäteastioihin, ja sitten nykyään te haluatte polttaa ne näissä laitoksissa. Kierrätysaste laskee koko ajan.

Nyt hallituksen esitysluonnokseen on lisätty uusia tulkintoja jätelain vastuunjaosta ilman, että tulkinnoista on keskusteltu julkisesti ja avoimesti sidosryhmien kanssa — minä luen näitä Suomen kuorma-autoliiton lausunnosta. Täällä on näin: ”Hallituksen esityksen luonnoksessa esitetty kolmen vuoden siirtymäaika on aivan liian pitkä sekä tulee asettamaan haasteelliseen asemaan hyvinvointialueet.” Sitten siellä tehdään kaikenlaisia tulkintoja näistä lakipykälien esityksestä.

Tämä sosialisointi on pakko pysäyttää, muuten tämä maa kaatuu. Kohta kaikki on hoidettu julkisella puolella. Vaikutusten arviointia ei ole tehty kunnolla, ja tämä tulee jakaantumaa sillä tavalla, että täällä pärjäävät enää jotkut isot yhtiöt — meillä jätteitä ajoi viime vuonna semmoinen auto, jonka kyljessä luki Suez. Taitaa olla sama firma, joka on rakentanut Suezin kanavan. En minä ainakaan halua, että egyptiläiset ajavat meidän roskia täällä maaseudulla — Helsingistä minä en tiedä, tänne se ehkä sopiikin hyvin. Eli meidän pitää kaikin keinoin nyt antaa julkisten sijaan yksityisille mahdollisuus kehittää tätä tehokasta jätteen kierrätystoimintaa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, poissa. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.17 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Muistan tämän jätelain uudistuksen. Ollessani ympäristövaliokunnan puheenjohtajana olin puhumassa muun muassa Tampereella eräässä seminaarissa — julkinen tilaisuus, isossa kokoushuoneessa, tai paremminkin kokoussalissa — ja puolustin siellä intohimolla yksityisen yrittämisen mahdollisuutta. Sain siellä vähän arvosteluja. Yleisön joukosta kuului jopa kommenttia, että tämä on kuulemma kantakepulainen, ja siinäkin tilanteessa pyysin tältä huutajalta, että jos saan kirjallisen sen mukaan, niin olisin paljon onnellisempi. Toki en saanut sitä, mutta Tampereella saatuna se olisi kyllä ollut minusta arvokas dokumentti, jota kelpaisi näytellä lastenlapsillekin sitten, kun on aikaa enemmän.

Mutta se asia, mitä haluan sanoa, arvoisa puhemies, niin lisää, että ihan oikeasti henkilökohtaisesti suren sitä — suren oikeasti sitä — että yksityiset yritykset häviävät pikkuhiljaa tältä jätealalta. Se on realiteetti. Otan esimerkin Pohjois-Karjalasta: Kun kilpailutettiin jätteenkuljetukset Pohjois-Karjalan maakunnan alueella, niin siellähän on yksi jätetoimija, tämä Puhas Oy, ja käytännössä se tarkoitti aina sitä, että koskaan ei yksityinen voinut pärjätä siellä. Se tarkoittaa sitä, että meidänkin... Kerron viime kesältä esimerkin: Jäteauto tuli pihaan kauniina kesäamuna hakemaan jätteen sovitun aikataulun mukaan, ihan oikein, kelloajallaan. Auton kyljessä luki Urbaser. Se taitaa olla Espanjaan rekisteröity yhtiö, ja se, mikä minua hämmästytti kaikista eniten, oli se, että kuljettaja ei osannut suomen kieltä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 107/2022 vp

Hän puhui joko latvian tai liettuan kieltä, sanoi kyllä ”hoonolla” suomen kielellä hyvää huomenta, ja aksentti paljasti kyllä heti, että ei varmasti ole suomalainen. Toivotin hänelle hyvää kesän jatkoa, ja hän hoiti hommansa tyylikkäästi.

Tällä puheenvuorollani haluan todistaa vain sen, että kun kaikki menee tällä keinoin suurille ylikansallisille yhtiöille, niin enpähan ole ihan varma, saako se kuljettaja minkään näköistä palkkaa työstään, jos saa. Tässä koko lainsäädännössä on meillä semmoinen poraanreikä, että ylikansalliset yhtiöt vievät kaiken ja pienet yritykset jäävät nuolemaan näppejään. Ja se, mikä on suurin tappio tässä järjestelmässä, on se, että nämä pienet yhtiöt, jotka innovoivat, kehittävät parempia, tehokkaampia järjestelmiä... Olen ihan satavarma, että kun tulee joku espanjalainen yhtiö, tai mistä se kilpailun voittanut sitten tuleekaan, pienet yksityiset yrittäjät eivät voi pärjätä, se on turha yrittääkään. Paikallinen yrittäjä tippuu armotta pois. Eli kun tällainen linja on valittu, niin en minä voi olla siitä muuta kuin murheellinen, arvoisa puhemies, mutta on siinä kuitenkin jotain hyvää, että tajuaa, että tässä on menty mönkään, mutta ihminenhan on erehtyväinen, ja virheenhan voi aina korjata.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Orpo, olkaa hyvä.

14.19 Petteri Orpo kok: Arvoisa puhemies! Olen ollut parikymmentä vuotta eri politiikan tasoilla mukana keskusteluissa ja päätöksenteossa jätehuoltoon liittyen, ja aina, koko tämä aika, on käyty kovaakin keskustelua ja taistelua siitä, hoitaako tätä yksityinen vai julkinen sektori ja millä tasapainolla.

Nyt hallitus jatkaa omaa linjaansa, joka on puhtaasti ideologinen. Siinä ideologia ajaa, ja mielestäni järkiseikat plus tutkittu tieto eivät ole riittävästi esillä, vaan ajetaan mallia, jossa julkinen sektori ottaa yli, ei siis järjestämisessä, joka kuuluu julkiselle sektorille useamassa tapauksessa, ei kotien osalta, mutta ottaa yli ennen kaikkea kuljettamisessa ja jätteen käsittelyssä. Tämä pöydällä oleva esitys jatkaa nyt sitä jätelain uudistuslinjaa, joka oli jo kuolinisku monelle pienelle jätealan yritykselle, kuljetusyritykselle. Se sai monet lopettamaan, ja tämä pahentaa tilannetta. Sote-alueiden, hyvinvointialueiden, pitäisi keskittyä sote-asioiden hoitoon ja järjestämiseen, ei jäteasioiden hoitamiseen. Vanha kunnon periaate on se, että kaikkialle sinne, missä on toimiva markkina, siis toimiva markkina, useita tarjoajia, ei tarvitse julkisen sektorin mennä eikä ainakaan tukea siellä toimivaa julkista toimijaa verovaroin. Se on vielä vääristävämpää.

Annetaan yksityisten sektorien toimijoiden tulla mukaan. Ne ovat tehneet loistavaa työtä siinä, miten jätehierarkiaa toteutetaan, miten kierrätetään, hyödynnetään. Ne ovat todellisia kiertotalouden toimijoita yhdessä julkisen sektorin järjestämisvastuun kanssa. Se olisi parasta. Mutta kun hallitus nyt ajaa tämänkin läpi, niin mielestäni seuraavan eduskunnan, seuraavan hallituksen on pakko avata jätelaki ja tuoda yksityinen sektori mukaan suomalaisen jätteenkäsittelyyn. [Sinuhe Wallinheimo: Se oli lupaus! — Perussuomalaisten ryhmästä: Se oli hyvä lupaus!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.21 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri! Puheenjohtaja, edustaja Orpo hyvin kuvasi tätä tilannetta, ja nyt tätä lakia, jätelakia, valitettavasti viedään ideologisesti kyllä täysin väärään suuntaan. Itse olen yhtä lailla varma siitä, mitä puheenjohtaja, edustaja Orpo edellä toi, että tulevat hallitukset joutuvat ja tulevat tähän puuttu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 107/2022 vp

maan, korjaamaan jätelakia ensi vaalikaudella, [Leena Meri: Korjattavaa riittää!] jos eduskunnan valiokuntakäsittelyssä ei tulla tekemään tähän esitykseen merkittäviä muutoksia.

Jälleen kerran, arvoisa puhemies, ideologisista syistä tullaan kovasti ja rajusti toimivien markkinoiden tontille, ja sitä on vaikea ymmärtää. Miten te, arvoisa keskusta, olette tämän taas kuitanneet? Tässä kun keskustan edustaja Hoskosta kuunteli, niin tuli sellainen olo, että olisipa keskustassa enempi hoskosia. [Leena Meri: Niinpä!] Keskusta jo aikanaan kompuroi nimittäin jätevesiasetuksen kanssa, ja saa nähdä, miten nyt käy tällaisen vasemmistoidelogisen jätelain kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

14.23 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Kyllähän tässä herää kysymys, eikö kuljetusryttäjiä ole jo lyöty tarpeeksi. Edustaja Holopainen sanoi täällä, että joku tässä voittaa ja joku häviää. Voidaan se nyt sanoa suoraan, että julkinen voittaa, yksityinen häviää. Ideologia tässä haisee kuin huonosti hoidetussa kompostissa. [Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

14.23 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä edustajat tuntuvat olevan keskittyneitä jätteen kuljetukseen ja sen organisointiin, mutta oletteko unohtaneet, että sillä jätteellä, joka pystytään kierrättämään tai joka voidaan uudelleenkäyttää, on itse asiassa erittäin kasvavat markkinat? Elikkä ehkä kannattaisi katsoa tätä kokonaisuutta nyt vähän laajemmin.

Voi olla järkevää järjestää jätteen keräämistä niin, että se on koordinoitu jollain tavalla. Se ei voi olla yksittäisen ihmisen vastuulla, ainakaan monessa tapauksessa, vaan on ihan järkevää miettiä kunnallisella tasolla tai valtion tasolla tai alueellisella tasolla, millä tavoin tehokkaasti jätteet kerätään. Mutta jos se ideologinen valinta vaikka kokoomukselle on, että on huono juttu, jos valtio, kunnat tai alueet jollain tavalla yrittävät sitä fiksusti organisoida, niin se on sitten toki teidän lähtökohtanne. Kannattaisi keskittyä siihen, millä tavoin jätteen keräys tehdään mahdollisimman kattavasti ja tietysti fiksusti ja järkevästi, mutta sitten myös katsoa, minkälaista bisnestä itse asiassa sillä kerätyllä jätteellä voidaan tehdä ja minkälaista uutta liiketoimintaa.

Kiertotalous on kasvava ala monella tavalla, totta kai hyvin laaja kattotermi, mutta näillä jätteillä tehdään myös ihan liiketoimintaa yksityisissä yrityksissä, ja se tarkoittaa sitä — juuri niin kuin taloudessa tapahtuu — että jotkut voittavat ja jotkut häviävät, ja se kuuluu elinkeinorakenteen muutokseen. Jos elinkeinorakenne ei muutu, Suomen talous jää jälkeen, mutta kun kautta aikojen elinkeinorakenne on muuttunut, onneksi myös Suomessa, niin siellä syntyy uutta liiketoimintaa: joku liiketoiminta vähenee, ja joku kasvaa. Jos pysytään tässä kehityksessä mukana ja ollaan siellä tuomassa näitä uusia toimintamalleja ja ottamassa kiinni siitä, mitä kiertotalous tarjoaa, niin silloin myös Suomen talouden kannalta voitetaan. Totta kai joku yritys voi siinä kokonaisuudessa sitten menettää liiketoiminnan, mutta täytyy katsoa, millä tavoin kokonaisuudessa pärjätään paremmin, sekä liiketoiminnan näkökulmasta että luonnonvarojen näkökulmasta — joista en kuullut teidän puhuvan oikeastaan yhtään mitään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 107/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean, että tämän asian käsittelyn tässä vaiheessa on neljä minuuttia aikaa ja siitä minuutti menee ministerille. — Nyt edustaja Kari, kolmen minuutin puheenvuoroon olisi mahdollisuus.

14.26 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Itse tulen Euroopan ympäristöpääkaupungista Lahdesta, jossa ympäristöasiat ja kiertotalousasiat ovat osa alueen liiketoiminta- ja elinkeinorakennetta ja yhä vahvemmin olleet jo vuosien ajan. Osaltaan siitä johtuen olemme saaneet Euroopan ympäristöpääkaupunki -statuksenkin aikoinaan.

Tässä edustajakollega Orpo ja muutama muu ovat nostaneet esiin tällaisen ideologisen näkökulman. Minusta voi sanoa, että tässä kun käymme jätteistä ja kiertotaloudesta keskustelua, tulee vähän semmoinen tunne, että tässä halutaan tehdä jätteistä ideologisia lyömäaseita, kun meidän pitäisi nimenomaan nähdä, että me tarvitaan niin yksityisiä kuin julkisiakin toimijoita. Kun puhutaan perustarpeiden tyydyttämisestä — tässä tapauksessa kiertotalousasioista — niin mitä suurimmassa roolissa pitää nimenomaan näissä asioissa olla julkisen sektorin, kun järjestämme vastuulla näitä palveluita laajalla alueella, ja yksityiset elinkeinonharjoittajat tukevat tätä toimintaa, ei toisinpäin niin kuin esimerkiksi edellisen hallituksen ajamassa sote-uudistuksessa, jossa ajateltiin antaa kaikki valta yrityksille. [Antero Laukkanen: Ei pidä paikkaansa!] Näissä järjestelmissä pitää julkisella vallalla olla ajajan rooli. Jos olen oikein ymmärtänyt, tämä lakiesitys ei edes tähän rakenteeseen tule puuttumaan.

Mitä perussuomalaisten puheisiin tulee, te olitte viime kaudella EU:takin tiukemman sääntelyn kannalla, mikä silloin herätti suurta hämmästyystä eduskunnassa, jossa silloin olin oppositiossa. Te menitte tyylillä tavalla Euroopan unionin selän taakse ulosmyynnin osalta. Meidän pitää turvata julkiselle sektorille kuskien paikka jätejärjestelyissä. [Leena Meri pyytää vastauspuheenvuoroa]

Itse tulen tosiaan kaupungista, jossa samalla kadulla voi olla neljä viisi eri jäteyhtiön autoa samana aamuna. Voi kysyä: onko se ympäristön kannalta järkevää, onko se edes yrittäjien kannalta järkevää, ja onko se varsinkaan niiden kadunvarren asukkaiden kannalta järkevää? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Ohisalo, kaksi minuuttia. [Leena Meri: Olisin mielelläni vastannut!]

14.28 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Kiitokset kommenteista. — Tässä edustaja Holopainen mielestäni kiteytti sen ehkä kaikista olennaimmista: Meidän pitää pystyä rajoittamaan luonnonvarojen kestäväntä käyttöä, ja tässä myös jätteellä on suuri merkitys, kun ajattelemme, että kaiken meidän talouden pitäisi perustua kiertotalouden ajatteluun, siihen, että nyt tällä hetkellä vain jätteeksi päätyvät asiat voisivatkin jatkaa elämäänsä entistä vahvemmin uudestaan ja uudestaan materiaana. Kiertotaloudessa on tästä kyse, ja se on ehdottomasti kasvava ja tärkeä ala.

Edustaja Merelle: Suomellahan on tiukat ja hyvin tarvittavat kierrätystavoitteet kaikkien, ja tämä on tällaisessa maailmassa tärkeää, kun resursseista on niukkuutta. Sitä varten me tarvitaan tietoa siitä, kuinka suuri osa biojätteestä kierrätetään, [Leena Meri: Kyselytutkimus!] ja kompostointi on osa tätä, ja silloin myös tämä ilmoitusvelvollisuus on osa sitä seurantaakin, niin että tiedämme, kuinka hyvin jätteitä meillä kierrätetään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 107/2022 vp

Edustaja Orpo mielestäni ehkä hieman käsitti väärin: Tässä kyse on siitä, että hyvinvointialueet eivät ala harjoittaa jätetoimintaa vaan heidän vastuulleen tulee kilpailuttaa jätehuollon järjestäminen, ja nyt se on kunnan vastuulla.

No, toisaalta täällä keskusteltiin myös tästä sidosyksikkörajasta: Julkisten toimijoiden rajattu toiminta markkinoillahan on tarpeellista ja perusteltua, ja kun me mietitään ympäristöhallinnon alan aivan kriittisiä toimintoja, niin jätehuolto on niitä, niin normaalioloissa kuin myös erityisesti poikkeusoloissa. Tämän asian täytyy toimia kaikissa yhteiskunnan tilanteissa, ja lakimuutoksella nyt siis turvataan osaltaan sitä, että jätteiden käsittelykapasiteettia on saatavilla kaikentyypisille jätteille ja että kapasiteetin käyttö on tehokasta.

Ehkä huomautan vielä, että Suomessa käytössä ollut ja nyt jatkettava kymmenen prosentin ulosmyyntiraja on lisäksi aika maltillinen, ja on tärkeää muistaa, että itse asiassa EU:n hankintadirektiivi sallisi meille jopa 20 prosentin ulosmyyntirajan näille sidosyksiköille.

Toivon, että tämä on asia, josta löydetään yhteistä näkemystä enemmän kuin eriävää näkemystä. Jätteiden kierrätys, kiertotalous, on kaikkienensa valtava nouseva sektori.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.30.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.43.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Edustaja Hoskonen, edustaja Hoskonen on poissa. Edustaja Kotiaho, myös edustaja Kotiaho on poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.